

Er der en sammengæng mellem u-landshjælp og korrupsion?

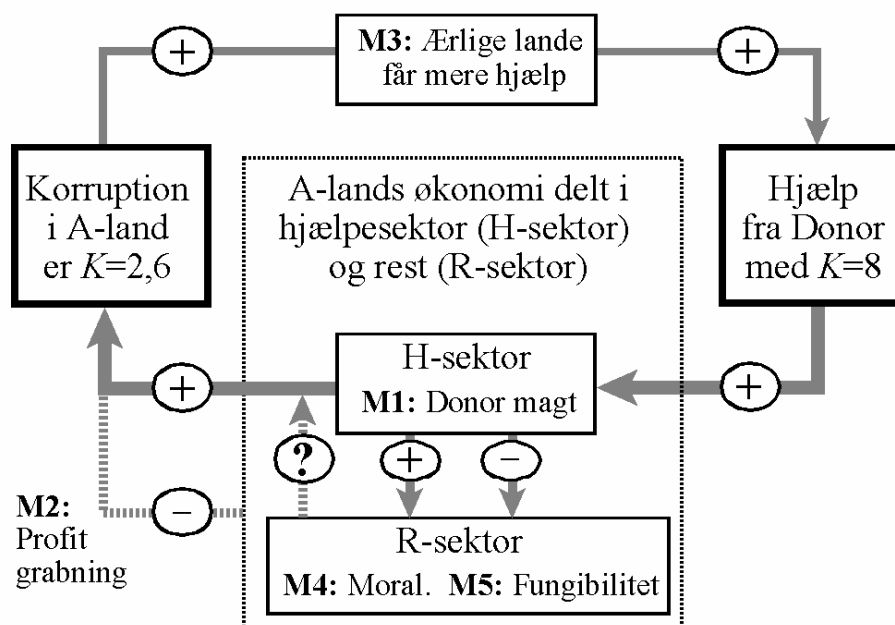
Martin Paldam, se <http://www.martin.paldam.dk>

Økonomisk Institut, Århus Universitet

Formålet med denne artikel er analytisk. Den ser på forbindelsen mellem to talsæt: (1) Korruptionen målt med TI's indeks – herfra *K-indekset* (tallene for 2005). (2) Den u-landshjælp fattige lande modtager målt som ODA i % af BNP/BNI. De brugte tal er et gennemsnit over 1999-2003. For at kontrollere for en del af de mange forskelle, der er på alverdens lande, ser jeg alene på landene i Afrika syd for Sahara. Hvad der påstås, er baseret på statistiske tests, som er koncentreret i appendiks, medens selve teksten kun bruger grafiske illustrationer, der ikke kræver nogen viden om statistik.

Figur 1 giver en oversigt over de 5 vigtigste sammenhænge, som forbinder hjælp og korrupsion: M1 til M5. Heraf er 3 gode (+), da de siger, at høj hjælp hænger sammen med høje *K*-værdier (dvs høj ærlighed), og 2 er dårlige (-), da de forbinder høj hjælp med lave *K*-værdier (dvs høj korrupsion).

Figur 1. De analyserede sammenhænge og mekanismer

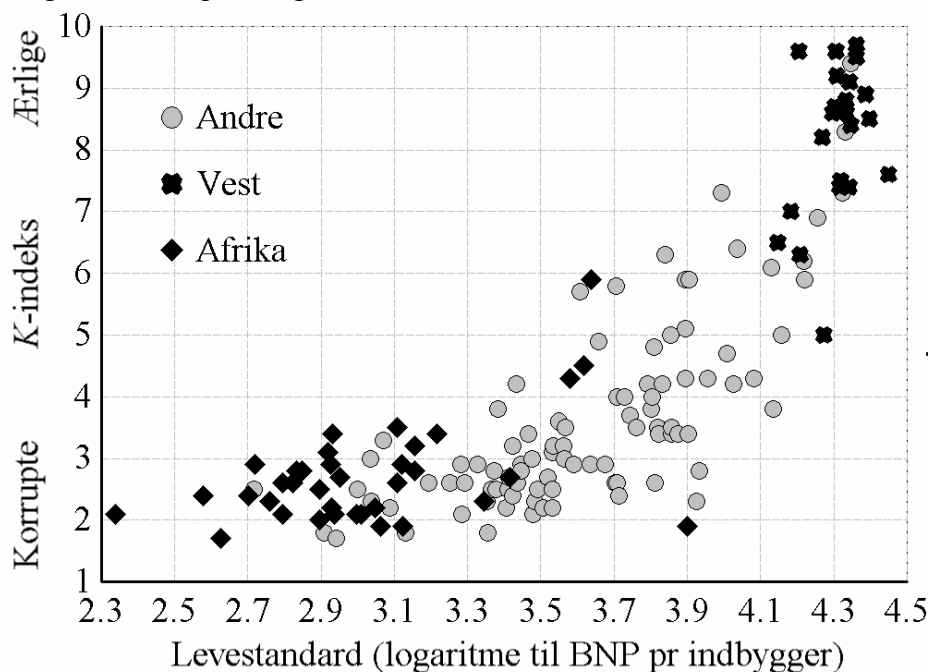
Figuren har fire mulige kanaler – M1, M2, M4 og M5 – fra hjælp til korruption: *hjælp* → *K*, og én mulig kanal – M3 – den anden vej: *K* → *hjælp*. De 5 mekanismer mangler pt. en forklaring, men den kommer. Det er meget svært at komme helt til bunds i et sådant kompleks af sammenhænge, og vi kommer kun et stykke ad vejen.

Afsnit 1 giver en ramme for analysen, hvor de vigtigste størrelsesordener opregnes. Afsnit 2 ser på sammenhængen mellem hjælp og korruption i Afrika, uden at sondre mellem mekanismerne. Afsnit 3 gennemgår den vigtigste mekanisme, M1. Afsnit 4 ser på de resterende fire mekanismer, og afsnit 5 sammenfatter. Appendiks indeholder statistiske tests for de læsere, der vil se beviser.

1. *K*-indeksets indkomstafhængighed og de afrikanske landes placering

2005 udgaven af *K*-indekset bringer antallet af lande, der er dækket, op på 152. Figur 2 viser sammenhængen mellem disse landes indkomstniveau og *K*-værdier.¹ De to mest ekstreme landegrupper er 22 vestlande, der er de største donorer, og 36 afrikanske lande (syd for Sahara), der er de største hjælpemodtagere. Da de mest ærlige lande er små, skønner vi, at Donor har $K = 8$, medens den gennemsnitlige afrikanske modtager, A-land, har $K = 2,6$.

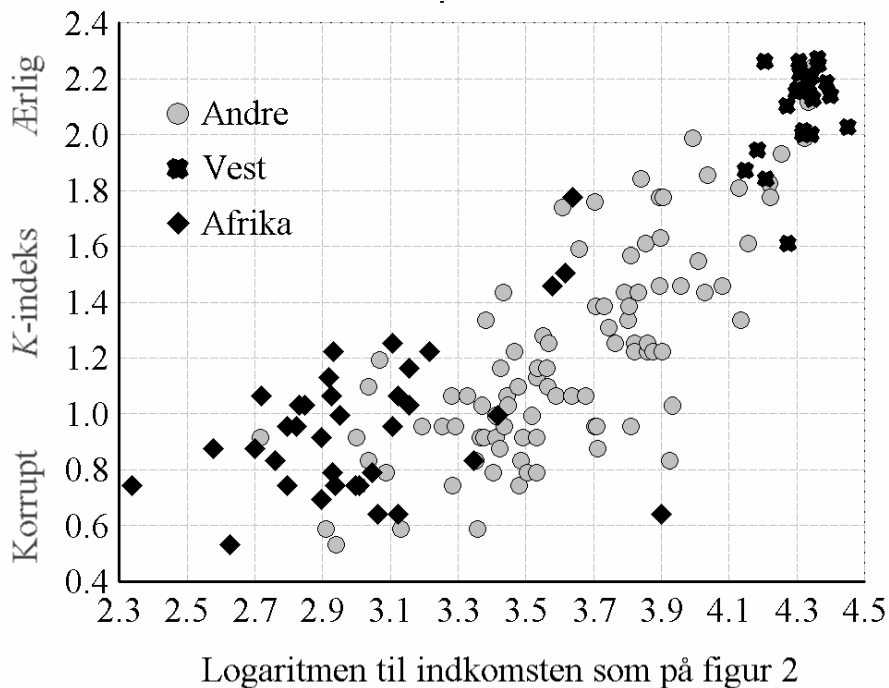
Figur 2. Korruption og indkomst for de 152 lande i TI's 2005 indeks

1. Paldam (2001 og 2002) samt Bjørnskov og Paldam (2005) indeholder en række statistiske analyser af tallene for tidligere år. De ligner figur 2. Resultaterne af analyserne i tabel 1A er ligeledes helt typiske.

Den gennemsnitskurve, der bedst beskriver punkterne på figur 2, har en opad krummet form. Den kan man rette ud ved at tage logaritmen til K -aksen, som det er gjort på figur 3, eller man kan korrigere for krumningen ved at indføre en særlig forklarende variabel for de to ekstreme landegrupper. Krumningen betyder, at de to grupper bliver positive afvigere. Det er de stadig efter en logaritmisk transformation, men nu afviger de mindre.

Figur 3. Som figur 2, men efter at der er taget logaritmen til K -indekset

Vi konkluderer, at selv om de afrikanske lande er verdens mest korruperte, skyldes det udelukkende, at de er verdens fattigste lande. Kontrolleres de for fattigdom, er de ikke specielt korruperte – snarere tværtimod.

Den stærke sammenhæng mellem et lands velstand og dets korrupsionsgrad kan man fortolke på to måder:

- (1) Der er en **ærlighedstransition**, når lande bliver rige BNP op → korrupsion ned
- (2) Korrupsion er en **udviklingsødelægger** korrupsion op → BNP ned

Begge disse hypoteser har deres tilhængere, og der er ikke noget til hinder for, at de begge er rigtige på samme tid, Vi ved, at (1) er rigtig, og der er uden tvivl også noget om (2). Mine resultater (se Paldam, 2002) tyder på, at (1) er stærkere end (2).

De tal, der vises på figurene 2, 4 og 5, kan sammenfattes til et par gennemsnitstal, som gjort i tabel 1. Bemærk at når vi taler om *Donor*, menes alle donorer tilsammen. Når vi taler

om A-land, mener vi et typisk afrikansk land. Dets økonomi deler vi i to sektorer: H-sektoren, der består af de aktiviteter, som hjælpen fra Donor finansierer – I denne sektor har Donor en vis magt. Da hjælpen til det gennemsnitlige afrikanske land er på 14% af BNP, antager vi, at H-sektoren også er på 14% af A's økonomi. R-sektoren er de resterende 86% af økonomien.

Tabel 1. Størrelsesordener

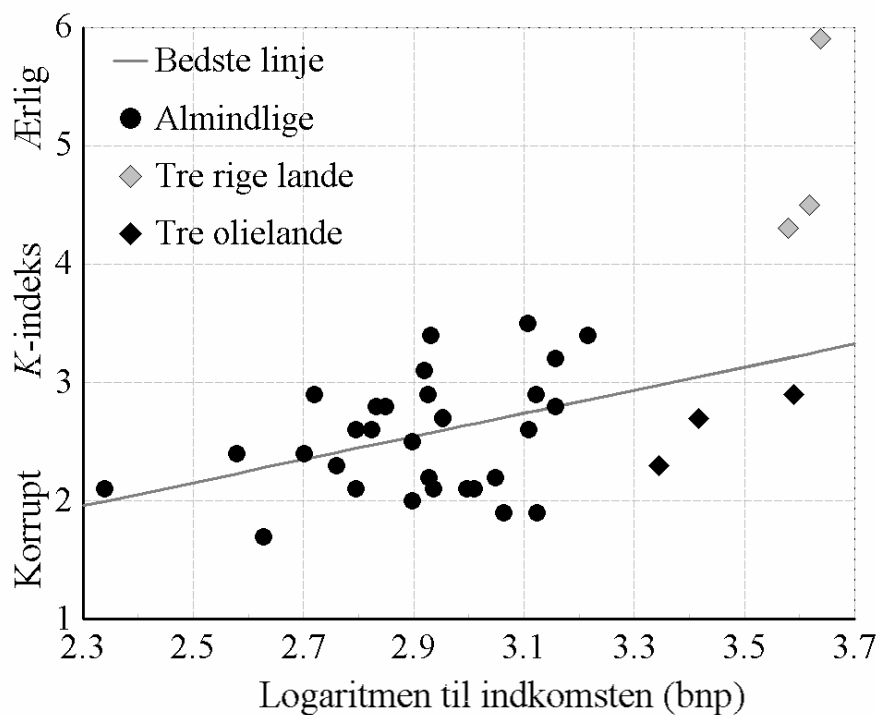
	Donor	A-land ^{a)}
K-indeks	8	2,6
Hjælp	giver 0,3%	får 14%
Hjælpektoren, H-sektoren		0,14
Restsektoren, R-sektoren		0,86

Note a: De 6 afrikanske lande, der er skilt ud på fig 4 og 5, er ikke med.

2. U-landshjælp og korrupsion i 36 afrikanske lande

Det første vi ser, er, at indkomstsammenhængen holder, også for afrikanske lande alene. Det gør den, som ses på figur 4 og i tabel A3 i appendiks.

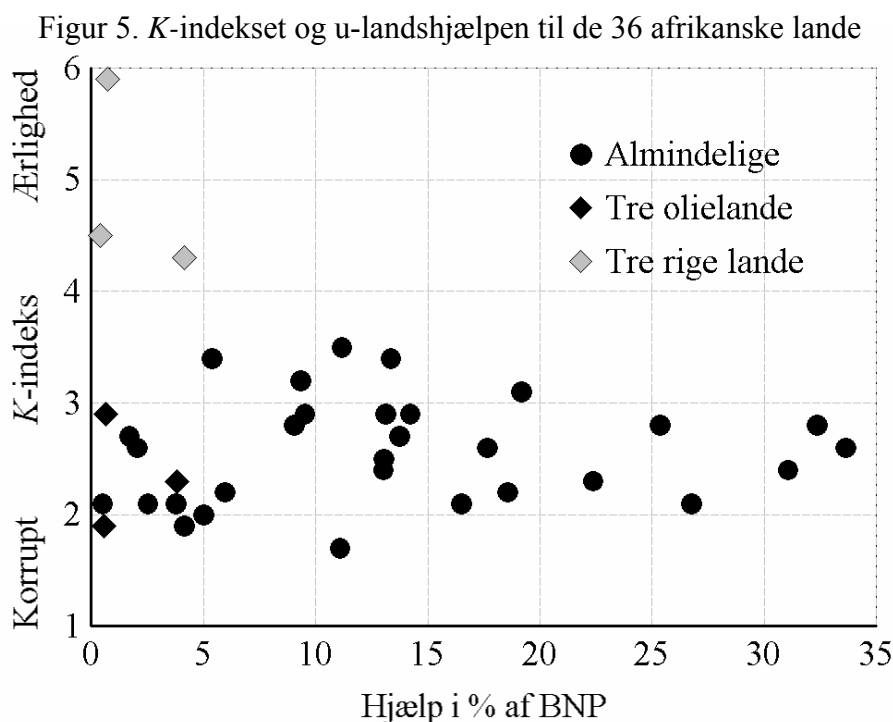
Figur 4. Indkomssammenhængen for de 36 afrikanske lande

Tre rige lande: Sydafrika, Namibia og Botswana skiller sig kraftigt ud. Der er også 3 olielande: Nigeria, Gabon og Congo (Brazzaville), der er så rige, at de ikke får ret meget hjælp.

Da analysen af de afrikanske lande ikke omfatter så stor en del af spektrum, bestemmes effekten af indkomst på korrupsionen også lidt dårligere, hvilket læseren kan gætte ud fra figur 2, men effekten er stadig stor og signifikant. Som man kan se på figur 4, har det kun en lille effekt at kontrollere for om landet er et olieland.

Der findes en omfattende litteratur (ca 125 artikler), der forsøger at forklare *hjelpeallokeringen*, dvs. hvilke lande, der får hvor meget hjælp. Her er modtagers korrupsion ofte medtaget, men sjældent som en betydende variabel. Der er kun én artikel, der har hjælpen som den centrale variabel. Det er Alesina og Weder (2002), der stort set konkluderer, at der ikke er nogen sammenhæng. Det er også klart fra figur 5, at sammenhængen er meget svag.

I appendiks ses, at medens landets indkomst forklarer ca 40% af variansen i korrupsionen, forklarer hjælpen kun ca 5%. Det er meget lidt. Koefficienten til hjælpen, når der er kontrolleret for indkomst og olie, er da også kun på 0,03. Hvis vi antager, at denne sammenhæng alene skyldes, at hjælpen fremmer ærlighed (dvs at hele kausaliteten er fra *hjælp* → *K-indeks*), kan vi regne ud, hvad det betyder:

Det betyder, at hvis vi sammenligner et land, der gennemløber hele skalaen på figur 5 fra nul hjælp til 35% hjælp, ændres K -indekset med 1 point, hvis landets indkomst i øvrigt er uændret. Dansk hjælp udgør typisk 2-3% af BNP i vores samarbejdslande. Dvs. at vi taler om en effekt på fra 0,06 til 0,1 point på K -skalaen.

Det "almindelige" afrikanske land, der ikke er i den lille rige gruppe eller har meget olie, modtager 14% af BNP i hjælp. Det har en K -værdi på 2,6. Siger vi igen, at hele kausaliteten går fra hjælp til korrupsion, så ville det gennemsnitlige land have haft en yderligere korrupsion på 0,4 point. Landene ville have haft en korrupsion på 2,2 i stedet for 2,6 som de har nu. Hovedresultatet af analysen indtil nu er altså, at hvis vi antager, at *hele* den sammenhæng mellem hjælp og korrupsion, vi har fundet, skyldes en kausalitet fra hjælp til ærlighed, så er effekten i det gennemsnitlige land i Afrika på: **E = 0,4 point i K -indekset.**

Det næste afsnit studerer effekten af hjælpen ved hjælp af en enkel økonomisk model.

3. M1: Donor har magt i H-sektoren og kun dér

Udgangspunktet er igen den gennemsnitlige situation, som opregnet i tabel 1. Hvis der ikke var nogen hjælp var korrupsionen i A-land x , men nu er den 2,6. Det er højere end x fordi Donor har en vis magt over korrupsionen i H-sektoren. Hvis vi gør 3 simple forudsætniger, kan vi beregne konsekvenserne af denne magt:

- F1 Det samlede K i A-land er et vægtet gennemsnit af H- og R-sektorenes K -værdier, z og x , hvor vægtene er sektorandelene: $0,14z + 0,86x = 2,6$.
- F2 I R-sektoren har Donor ingen magt. Her er $K = x$.
- F3 I H-sektoren har Donor magten, m , til at påvirke K hen imod sit eget $K = 8$. Magten er et tal mellem 0 og 1. Er $m = 0$, har Donor ingen indflydelse på korrupsionen i H-sektoren, som er $z = x$. Er $m = 1$, kan Donor gennemføre sit K : $z = 8$. Ind imellem de to yderpunkter er z en vægtet sum af 8 og x , hvor vægtene er m og $1-m$.

Vi har altså en lille model med to ligninger, der begge er vægtede summer:

Magtligningen for H-sektoren: (1) $z = 8m + x(1 - m) = 8m + x - xm$

Korrupsionsgennemsnit for A-land: (2) $2,6 = 0,14z + 0,86x$

De to ligninger (1) og (2) løses ved at indsætte (1) i (2): $2,6 = 0,14(8m + x - xm) + 0,86x =$

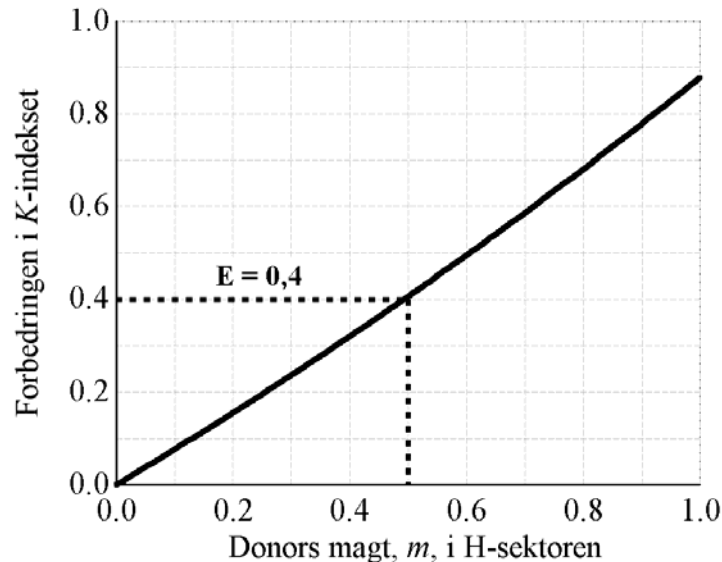
$1,12m + 0,14x - 0,14xm + 0,86x = 1,12m + x - 0,14xm$. Alle led med x samles på venstre side:

$x - 0,14xm = 2,6 - 1,12m$, sådan at $x = (2,6 - 1,12m)/(1 - 0,14m)$.

$$\text{Forbedringen i } K\text{-værdien er } \Delta K = 2,6 - x = \frac{2,6(1-0,14m)}{1-0,14m} - \frac{2,6-1,12m}{1-0,14m} = \frac{0,756m}{1-0,14m}.$$

Figur 6 viser, hvordan ΔK ser ud.

Figur 6. Effekten af hjælpen på korrupsionen som funktion af Donors magt

Dersom Donor er uden magt, $m = 0$, i H-sektoren, er $K = x$ ligesom i resten af økonomien, dvs $K = x$ i hele A-lands økonomi, så $x = 2,6$. Derfor starter kurven på figur 6 i punktet $(0, 0)$. Er Donor meget magtfuld ($m = 1$) gennemføres $K = 8$ i H-sektoren. Det betyder, at uden Donors indsats ville korrupsionen i A-land være 1,72, og nu er den 2,6. Det er derfor kurven på figur 6 slutter i punktet $(1, 0,88)$. Ind imellem de to punkter har kurven kun en svag krumning.

Vi ved fra afsnit 2, at den størst mulige effekt af hjælpen er $E = 0,4$ point i K -indekset, og vi ved derfor, at Donors magt i hjælpesektoren højst kan være $m = 0,5$. Det er en vigtig erkendelse. Dersom vi går tilbage til forudsætningerne, er de lavet sådan, at de trækker resultatet op. Det skal vi vende tilbage til.

4. Alle fem mekanismer: M1 til M5

Som allerede vist på figur 1 kan man forestille sig en række forskellige mekanismer mellem hjælp og korrupsion. Tabel 2 giver en oversigt over de 5 mekanismer.

De tre af mekanismerne giver en god sammenhæng, sådan at de konkurrerer om at forklare den fundne positive effekt $E = 0,4$. Hvis de er lige stærke, er der ikke mere end 0,13

til hver af dem. Det betyder, at Donor kun har meget lille magt ($m = 0,15$) over korrupsionen i sit hjælpeprogram.

Tabel 2. Tre mekanismer, der giver en sammenhæng mellem hjælp og korrupsion

(M1)	Hjælpektoren er relativt stor og relativt ærlig, jf afsnit 3	$hjælp \uparrow \rightarrow K \uparrow$	(+)
(M2)	Hjælp er en "profit" som magthaverne "grabber"	$hjælp \uparrow \rightarrow K \downarrow$	(-)
(M3)	Landet får særlig meget hjælp, fordi det er relativt ærligt	$K \uparrow \rightarrow hjælp \uparrow$	(+)
Effekt uden for hjælpektoren, dvs i R-sektoren			(?)
(M4)	Hjælp har en moralsk effekt som reducerer korrupsionen	$hjælp \uparrow \rightarrow K \uparrow$	(+)
(M5)	Hjælp flytter korrupsionen til resten af økonomien	$hjælp \uparrow \rightarrow K \downarrow$	(-)

Mekanismen (M1) er den letteste at have med at gøre. Den fører nemlig til H-sektor modellen, som diskuteret i sidste afsnit. (M4) og (M5) bryder med forudsætningen F2 for modellen, og de gør det hver sin vej, så deres samlede effekt er næppe ret stor. Men da R-sektoren er $0,86/0,14 \approx 6,1$ gange større end H-sektoren, spiller selv små effekter en rolle. Dersom nettoeffekten er negativ, giver det "plads til", at de øvrige effekter får et øget spillerum, men der er næsten ikke "plads" til nogen positiv nettoeffekt inden for de empiriske rammer.

Mekanisme (M4) handler om det gode eksemplens magt. Den relativt lave korrupsion i H-sektoren "smitter af" og reducerer korrupsionen i R-sektoren. Dertil kommer, at der ikke er nogen evidens, som jeg kender til, der viser, at u-landenes befolkninger ser hjælpen som noget de rige lande giver dem af altruistiske årsager. I det omfang u-landenes befolkninger overhovedet forstår, at der er tale om gaver, fortolker man det ind i en ramme, hvor hjælpen tilskrives egeninteresse fra i-landenes side.

(M5) Det er derimod ikke utænkeligt, at der er en negativ "afsmitning" på R-sektoren af den lave korrupsionsgrad som Donor gennemtvinger i H-sektoren. Det er en simpel konsekvens af hjælpens fungibilitet: Donorer får nemlig ofte lov til at vælge projekter, som A ellers selv ville have lavet. Hermed får A råd til at lave nogle andre projekter. Havde beslutningstagerne tænkt sig at tage 10% af budgettet til sig selv, gør de det nu af disse andre projekter.

Er (M5) bare nogenlunde stærk, kan Donor være meget magtfuld i H-sektoren, uden at det har nogen effekt på det samlede korrupsionsniveau.

Dertil kommer mekanismen (M2),² som ser hjælpen som en arbejdsfri ”gevinst” (på engelsk: rent), der kommer ind i økonomien, som magthaverne kan ”grabbe” til sig på forskellige måder, og som de forskellige grupper kæmper for at få deres del af. Hjælpen øger dermed konflikter i landet og i den sidste ende korrupsionen. Det er ganske vist en mulig mekanisme, men pt. er der ikke fremkommet evidens for denne mekanisme. Den er derimod påvist for andre former for arbejdsfri gevinster, især for ressourcerente, der ofte har vist sig at være en tvivlsom gevinst for et land.

Mekanisme (M3) ser på den modsatte kausalitet: Lande får særligt meget hjælp, når de er relativt ærlige. Det er der nok lidt om, men de mange studier, der er af hjælpeallokeringen, peger ikke på, at det er en stor effekt. Det kan den heller ikke være, for den konkurrerer med teorien (M1) om at forklare en lille effekt. Siger vi fx, at mekanismen (M3) er lige så stor som (M1), er den samlede effekt af de 14% hjælp ikke mere 0,4 *K*-point, men kun 0,2 *K*-point.

5. Sammenfatning

Analysen ovenfor er ikke ret optimistisk, for det er trist at se på figur 5. Den viser, at der kun er en meget lille sammenhæng mellem korrupsion og u-landshjælp. Når en lille effekt skal fordeles på en række mekanismer, bliver effekten af hver af dem naturligvis meget lille.

U-landshjælp er en idealistisk aktivitet, og den har en lang række erklærede gode formål: Der er snart sagt ikke det gode formål, som den ikke tilstræber. Når man beskæftiger sig med u-landshjælp, lærer man snart, at man er i en verden fuld af store strålende sæbebobler, med utallige løfter. De brister jævnlige, men der kommer hele tiden nye til.

En af disse bobler er, at u-landshjælp fører til bedre regeringsførelse og specielt til en lavere korrupsion. Vi har nu set, at det vil være uklogt at love alt for meget på dette område.

2. Se Chauvet (2002). Den bredere teoridannelse om rent-grabbing og korrupsion er udviklet i Shleifer og Vishny (1998).

Referencer

- Alesina, A., Weder, B., 2002. Do corrupt governments receive less foreign aid? *American Economic Review* 92, 1126-37
- Bardham, P., 1997. Corruption and development: A review of issues. *Journal of Economic Literature* 35, 1320-46
- Bjørnskov, C., Paldam, M., 2005. Corruption trends and social capital. Cpt 4, 59-75 in Lambsdorff, Taube, Schramm (2005)
- Chauvet, L., 2002. Socio-political instability and the allocation of international aid by donors. *European Journal of Political Economy* 19, 33-59
- Lambsdorff, J.G., Taube, M., Schram, M, red., 2005. *The new institutional economics of corruption*. Routledge Frontiers of Political Economy, Abingdon and New York
- Paldam, M., 2001. Corruption and Religion. Adding to the economic model. *Kyklos* 54 Fasc 2/3: 383-414
- Paldam, M., 2002. The big pattern of corruption. Economics, culture and the seesaw dynamics. *European Journal of Political Economy* 18: 215-140, 2002
- Sleifer, A., Vishny, R.W., 1998. *The Grabbing Hand. Government pathologies and their cures*. Harvard U.P., Cambridge, M.A.
- Treisman, D., 2000. The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics* 76, 399-457

Appendix: Nogle statistiske analyser til forklaring af TI's Korrupsionsindeks

Dette appendiks er medtaget for at vise, at det, der kan ses på figurerne i selve teksten, er statistisk signifikant. Den forklarede variabel er i alle tilfælde TI's korrupsionsindeks. Den forklares af indkomsten, som er logaritmen til BNP pr indbygger i US \$ i 2003. Hjælpen i tabel A3 er den gennemsnitlige u-landshjælp 1999-2003, målt i % af BNP. To ekstreme landegrupper – Vesten og Afrika – har fået tildelt en binær dummy, der er nul for andre lande, og 1 for lande, der er medlemmer af gruppen.

Tabel A1. Fire regressioner for alle 152 lande

	(1)	(2)	(3)	(4)
Konstant	-8,56	-11,31	-4,75	-6,74
(t-ratio)	(-11,1)	(-11,6)	(-6,4)	(-7,0)
Indkomst	3,53	4,21	2,35	2,86
(t-ratio)	(16,5)	(16,3)	(11,0)	(10,8)
Afrika		1,30		0,80
(t-ratio)		(4,3)		(3,1)
Vest			2,80	2,58
(t-ratio)			(9,2)	(8,5)
R ² korrigeret	0,64	0,68	0,77	0,78
Antal lande	152	152	152	152

Table A2. Samme regressioner for logaritmen (naturlig) til K-indekset

	(1b)	(2b)	(3b)	(4b)
Konstant	-1,54	-2,09	-0,96	-1,42
(t-ratio)	(-9,7)	(-10,3)	(-5,6)	(-6,3)
Indkomst	0,79	0,92	0,61	0,73
(t-ratio)	(17,9)	(17,2)	(12,3)	(11,8)
Afrika		0,26		0,18
(t-ratio)		(4,0)		(3,1)
Vest			0,42	0,38
(t-ratio)			(6,0)	(5,39)
R ² korrigeret	0,68	0,71	0,74	0,75
Antal lande	152	152	152	152

Hvis t-ratioen er større end 1,8, er koefficienten signifikant – det er alle koefficienter i tabellerne A1 og A2. Indkomsteffekten er stærk, og de to ekstreme landegrupper får begge meget signifikante effekter. Det ses, at når vi retter krumningen ud i tabel A2, bliver effekterne af de to ekstreme landegrupper relativt mindre, men de er stadig signifikante.

Tabel A3 ser kun på de 36 afrikanske lande. Mønsteret er meget lig mønstret i tabel A1. Men da vi er før kurven begynder at krumme opad, er koefficienten til indkomsten lidt mindre end i tabel A1. Det interessante er koefficienten til hjælpen. Den er kun signifikant, når der kontrolleres for indkomsten, og så ligger den på 0,02 til 0,03. Vi bruger det højeste af de to tal i teksten, men strengt taget kunne vi lige så godt bruge 0,02.

Tabel A2. Seks regressioner for de 36 afrikanske lande

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Konstant	2,93	-2,53	-4,69	-5,18	-1,13	-1,85
(t-ratio)	(13,6)	(-2,3)	(-3,2)	(-3,9)	(-0,9)	(-1,49)
Hjælp 99-03	-0,016		0,030	0,024	0,023	0,021
(t-ratio)	(-1,1)		(2,1)	(1,9)	(2,2)	(2,0)
Indkomst (BNP)		1,75	2,35	2,57	1,15	1,41
(t-ratio)		(4,7)	(5,2)	(6,2)	(2,8)	(3,3)
Olieland				-1,04		-0,53
(t-ratio)				(-2,9)		(-1,7)
Rige lande					1,85	1,60
(t-ratio)					(5,2)	(4,3)
R ² korrigeret	0,01	0,38	0,44	0,54	0,69	0,70
Antal lande	36	36	36	36	36	36

Bemærk at olielandene er lidt mere korrupte end andre, men det er dog af tvivlsom signifikans. Dette resultat bliver dog altid signifikant, hvis vi ser på alle lande.